

УДК 339.562(477)

МАЗАРАКІ Анатолій, д. е. н., професор, ректор КНТЕУ
МЕЛЬНИК Тетяна, д. е. н., професор кафедри
міжнародної економіки КНТЕУ

ІМПОРТ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ В УКРАЇНІ

На основі аналізу структури та динаміки імпорту в економіці України визначено його місце у відтворювальних процесах, виявлено можливості розвитку внутрішнього ринку. Обґрунтовано рекомендації щодо імпортозаміщення в Україні.

Ключові слова: імпорт, імпортозаміщення, тіньовий імпорт, імпорт високо-технологічних товарів.

В Україні вже другий рік поспіль відбувається відновлення економічного зростання після кризи 2008–2009 рр. При цьому, як і раніше, основою процесу є індустріальні технології третього-четвертого устрою, низька вартість робочої сили, висока енергоємність виробництва, сподівання на сприятливу світову кон'юнктуру. За цих умов звуження зовнішнього попиту на українську продукцію поряд із нарощуванням імпорту свідчать про вичерпання можливостей подальшого зростання економіки на старій технологічній базі. Відсутність структурних реформ, занепад інноваційної складової виробничої діяльності, низька конкурентоспроможність багатьох підприємств, а також невисока в цілому платоспроможність громадян призвели до втрати вітчизняними виробниками значної частини внутрішнього ринку, що не відповідає національним інтересам і створює ризики для досягнення більш високого рівня економічного і соціального розвитку країни у перспективі.

Розвиток національного виробництва та насичення внутрішнього ринку конкурентоспроможною продукцією є необхідною умовою підвищення економічної стійкості країни та зменшення її залежності від імпорту.

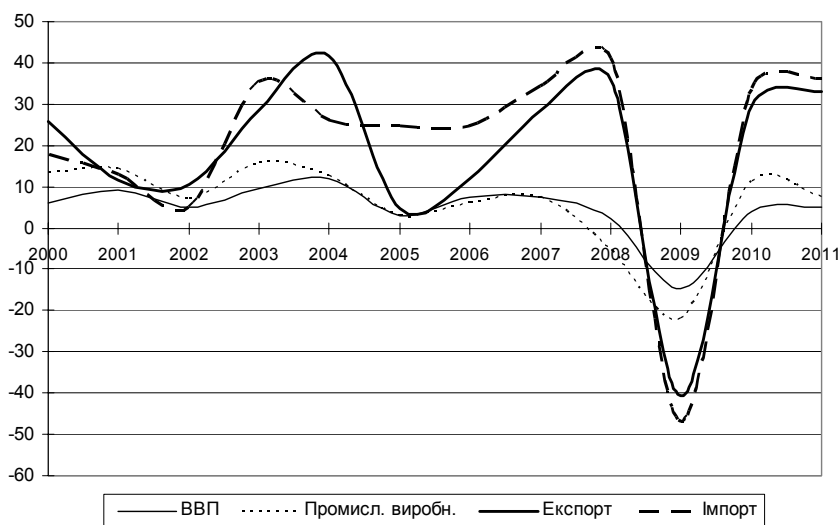
Одним із альтернативних напрямів є імпортозаміщення, тобто переорієнтація економіки країни на виробництво тих товарів, попит на які нині забезпечується за рахунок імпорту. Реалізація такої стратегії

в Україні потребує аналізу ролі імпорту в економіці та можливостей імпортозаміщення. Актуальність цього питання пов'язана із вагомим і зростаючим від'ємним сальдо зовнішньої торгівлі та гальмуванням динаміки експорту через його структурну невідповідність потребам світового ринку.

Питання щодо перспектив економічного розвитку України, визначення стратегій її розвитку в умовах світової глобалізації і спричинених кризою викликів, формування ефективних механізмів впливу держави на забезпечення її самодостатності як суб'єкта міжнародної економіки активно вивчаються вітчизняними вченими, серед наукових праць з цієї проблематики необхідно відзначити ґрунтовні дослідження В. Гейця, М. Якубовського, В. Сіденка [1–7]. Однак питання дослідження ролі імпорту та перспектив імпортозаміщення в Україні не втрачають своєї актуальності і потребують подальшого вивчення.

Метою статті є визначення рівня імпортозалежності галузей економіки України на сучасному етапі, місця імпорту у відтворювальних процесах, а також аналіз можливостей імпортозаміщення та його впливу на перспективи розширення промислового виробництва.

За період 2000–2011 рр. лише у 2001 році експорт та імпорт товарів відзначались меншим приростом порівняно з промисловим виробництвом (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка ВВП, промислового виробництва і зовнішньої торгівлі, % до попереднього року [9]

Усі інші роки характеризувались значним перевищенням динаміки зовнішньої торгівлі над ВВП і промисловістю. При цьому з 2005 р. до 2008 р. імпорт зростав значно швидше, ніж експорт, в кризовому 2009 р. він скоротився більше ніж експорт, а у посткризовому періоді зростання імпорту стало інтенсивнішим.

Завдяки таким трендам руху експорту та імпорту формувалось сальдо зовнішньої торгівлі, позитивне у 2000–2004 рр. (нульове у 2003 р.), а з 2005 р. – від’ємне. Постійно зростаюче від’ємне сальдо набуло максимального значення у 2008 р. – 18.6 млрд доларів США. Потім у кризовий 2009 р. воно зменшилось до 5.7 млрд доларів США, але у посткризові роки знову швидко зросло, перевищивши 14 млрд доларів США (рис. 2).

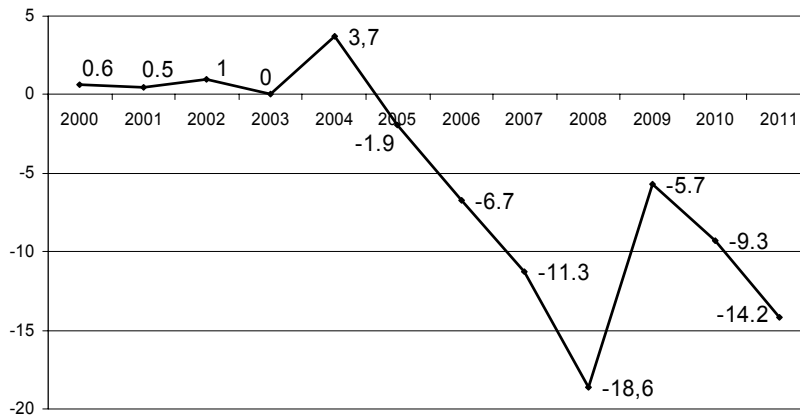

Рис. 2. Сальдо експорту-імпорту товарів, млрд доларів США

Структура використання імпортової продукції свідчить, що домінуючий вплив на її формування мають зміни частки валового нагромадження, співвідношення мінімальної і максимальної величини яких у аналізованому періоді становить 1:2 (табл. 1).

Таблиця 1

Структура використання імпортової продукції в економіці України*

Рік	Проміжне споживання		Кінцеве споживання		Валове нагромадження		Усього імпорт, млн грн
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	
2000	78887	68.9	19449	17.0	16165	14.1	114501
2005	139386	62.3	44705	20.0	39464	17.7	223555
2007	223217	61.3	63153	17.3	78003	21.4	364373
2008	325990	62.6	94578	18.2	100020	19.2	520588
2009	271452	61.9	92365	21.0	75043	17.1	438860
2010	395418	68.1	121662	20.9	63864	11.0	580944

Примітка. * Розраховано за даними таблиць "Витрати-випуск" в основних цінах за відповідні роки.

Значно менша волатильність показника проміжного споживання за рахунок імпортних поставок пов'язана з практичною відсутністю структурних змін у виробництві, недостатнім впровадженням нових технологій, зволіканням із модернізацією виробничого апарату.

Здійснений на основі інформаційної бази та методологічного інструментарію національного рахівництва аналіз відтворювальних про-

цесів у економіці України свідчить, що в них присутня суттєва частка імпорту (табл. 2).

Таблиця 2

Частка імпорту у відтворювальних процесах в Україні, %

Показники	2000	2005	2009	2010	2011**
Частка імпорту товарів та послуг у ВВП	67.3	50.6	48.1	53.6	53.8
Частка імпорту у проміжному споживанні економіки	26.0	23	23.4	27.6	*
Частка імпорту у споживанні домогосподарств і закладів бюджетної сфери	11.4	13.2	12.0	13.3	*
Частка імпорту у валовому нагромадженні основного капіталу	36.1	40.7	44.8	38.3	*
Частка імпорту в товарних ресурсах роздрібної торгівлі	24.7	29.5	32.6	35.7	38.1
в т.ч.					
продовольчі товари	6.8	9.1	11.6	11.8	12.8
непродовольчі товари	41.3	42.4	45.3	50.0	52.8

Примітки: * Розраховано за даними Національних рахунків та статистичного збірника "Україна" у відповідному році.

** За 2011 р. дані відсутні через затримку публікації Держкомстатом таблиці "Витрати-випуск в основних цінах".

Імпорт відіграє важливу роль у забезпеченні виробничих процесів сировиною і матеріалами (23–27 %), інвестиційних процесів (за рахунок імпорту формується 40–45 % валового нагромадження основного капіталу, передусім у машинобудуванні та будівництві). Домогосподарства та заклади бюджетної сфери споживають відносно невелику частку імпорту (11–13 %), однак у товарних ресурсах роздрібної торгівлі вона становить 25–37 %, а у складі непродовольчих товарів – половину. До 70 % сягає частка імпорту в обсязі продажів товарів культурно-побутового призначення, у тому числі аудіо-, відео- та фотообладнання – 90 %, електропобутових приладів – 85 %, комп'ютерної техніки – 87 %, одягу і білизни – 79 %, взуття – 93 % [8].

Дослідження участі імпорту у виробництві та споживанні високотехнологічних товарів (табл. 3) дозволяє зробити певні висновки. *Перше*, обсяг вітчизняного виробництва цих товарів є вкрай недостатнім (2 % в обсязі випуску переробної промисловості та 1.5 % – в обсязі реалізованої продукції). *По-друге*, на внутрішньому ринку цих товарів переважає імпортна продукція, частка якої у 2010 р. становила 65 %, хоча ще на початку нового тисячоліття імпорт складав близько 38 % цього ринку. Такий стан спричинений не експансією імпорту, а інертністю українських виробників, відсутністю стимулів і державної підтримки інноваційної діяльності. В Україні тільки одне з 42 підприємств продукує високотехнологічні товари, а у країнах Європи та Азії – кожне друге.

Таблиця 3

**Динаміка показників попиту та пропозиції
високотехнологічних товарів в Україні***

Групи товарів	Рік	Виробництво, млрд грн	Поставлено на експорт, %	Обсяг споживання, млрд грн	Споживання за рахунок, %	
					власного виробництва	імпорту
Наукові прилади	2000	0.79	30.23	1.11	49.4	50.6
	2005	2.65	0.52	3.67	58.2	41.8
	2010	4.62	25.70	6.72	51.1	48.9
Авіаційно- космічна техніка	2000	1.69	62.31	0.79	80.4	19.6
	2005	3.22	39.07	2.29	85.5	14.5
	2010	7.58	56.82	3.87	84.6	15.4
Комп'ютерна та офісна техніка	2000	0.2	6.07	0.41	49.8	50.2
	2005	0.9	10.63	1.23	61.6	38.4
	2010	1.3	23.04	2.22	43.6	56.4
Електроніка та телекомунікації	2000	1.43	11.97	1.94	64.6	35.4
	2005	2.25	19.85	6.93	26.1	73.9
	2010	2.54	77.69	10.83	5.2	94.8
Усього	2000	4.12	35.8	4.25	62.16	37.84
	2005	8.97	25.8	14.12	47.17	52.83
	2010	16.01	48.5	23.64	34.87	65.13

Примітка. * Розраховано за даними Держкомстату [9].

Наведені дані свідчать про посилення імпортозалежності для всіх груп високотехнологічних товарів, крім авіаційно-космічної техніки. Зокрема, до зони ризику потрапили такі групи товарів: електроніка та телекомунікації, комп'ютерна та офісна техніки. Попит на ці товари вже більше ніж на 50 % покривається за рахунок іноземних поставок. При цьому споживання високотехнологічної продукції у номінальному вимірі зростає швидше (середній річний темп зростання за 2000–2010 рр. склав 118.8 %) порівняно з вітчизняною пропозицією (114.5 %). Оскільки на експорт поставляється менше половини виробленого, можна зробити висновок про зростання попиту за умов значного вітчизняного недо-виробництва.

За оцінками експертів, на вітчизняному ринку з конкуренцією з боку імпорту стикаються більше 40 % усіх українських підприємств. Це зумовлюється державним субсидуванням зовнішніх постачань, а також значними масштабами "сірого" (тіньового) імпорту. Державна підтримка експорту (у вигляді субсидій, пільгових кредитів, гарантій і страхування експортних кредитів тощо) дуже розповсюджена у світовій торгівлі, і багато її видів відповідають правилам СОТ. В Україні державна підтримка, зокрема сільськогосподарських виробників, має невеликі обсяги – 0.43 % доходів бюджету (при 2/5 бюджету ЄС, 12 % бюджету Білорусі, 2 % – Росії). Тому Україна все ще імпортує, наприклад, готові

харчові продукти в обсязі, адекватному обсягу їх експорту (у 2010 р. на 2.5 млрд доларів США).

У 2005–2010 рр. обсяг тіньового імпорту із країн ЄС та СНД становив понад 48.5 млрд доларів США, тобто більше ніж 8.08 млрд доларів США за рік. Цей імпорт спричиняє значні втрати бюджету від недоотримання митних платежів, які, за оцінками авторів статті, становили понад 11 млрд доларів США (табл. 4). Для боротьби з "сірим" імпортом слід покращити адміністрування наявних і передбачених податковим законодавством ресурсів.

Таблиця 4

Втрати державного бюджету України від недоотримання митних платежів через тіньовий імпорт, млн доларів США*

Показник	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Усього 2005–2010
<i>Країни ЄС-27</i>							
Тіньовий імпорт	4614.57	7057.16	9058.26	9039.86	4803.46	4761.69	39335.00
Втрати: ввізного мита	184.58	211.71	271.75	271.20	96.07	95.23	1130.54
ПДВ	959.83	1453.77	1866.00	1862.21	979.91	971.39	8093.11
<i>Усього</i>	<i>1144.41</i>	<i>1665.49</i>	<i>2137.75</i>	<i>2133.41</i>	<i>1075.98</i>	<i>1066.62</i>	<i>9223.65</i>
<i>Країни СНД</i>							
Тіньовий імпорт	49.81	1705.83	88.36	5079.59	548.07	1750.88	9222.54
Втрати: ввізного мита	1.99	51.17	2.65	152.39	10.96	35.02	254.18
ПДВ	10.36	351.40	18.20	1046.40	111.81	357.18	1895.34
<i>Усього</i>	<i>12.35</i>	<i>402.58</i>	<i>20.85</i>	<i>1198.78</i>	<i>122.77</i>	<i>392.20</i>	<i>2149.53</i>
Втрати митних платежів по ЄС-27 та країнам СНД	1156.77	2068.07	2158.60	3332.19	1198.74	1458.82	11373.18

Примітка. * Розраховано за даними Державної служби статистики [9] за відповідні роки та Офіційного бюро статистики Організації Об'єднаних Націй з торгівлі та розвитку [10].

Отже, підсумовуючи місце імпорту в українській економіці, слід зазначити, що він певною мірою посилює конкуренцію на вітчизняному ринку, протидіє монополії, гальмує зростання інфляції завдяки нижчим імпортним цінам, сприяє формуванню більш досконалої структури споживання. Має значення для країни також надходження податків з імпорту, які складають третину доходів бюджету.

Разом із тим низька технологічність багатьох українських виробництв, слабка інноваційна активність підприємств спричинили утворення вільних ринкових ніш, які заповнив імпорт – переважно інноваційною, сучасною, якісною продукцією. Потіснити його можливо лише шляхом ефективного, підтримуваного державою і бізнесом імпортозаміщення з одночасним посиленням і прискоренням процесу модернізації вироб-

ництва, адже можливості його екстенсивного розвитку на старій, зношеній фізично і морально техніко-технологічній базі вже давно вичерпані.

Основою зростання національної економіки є розвиток промисловості, окремі види діяльності якої можуть бути експортоорієнтованими, імпортозаміщуючими чи нейтральними. Суб'єкти господарювання займаються імпортозаміщенням, сприяють збалансуванню торгових потоків та зростанню економіки.

Імпортозаміщення розглядається як процес вітчизняного виробництва конкурентоспроможних замінників імпоротної продукції завдяки реалізації державної політики прогресивного структурного реформування, який дозволяє забезпечувати потреби внутрішнього ринку та збільшувати експорт товарів із високою доданою вартістю з метою збалансування торговельного балансу країни. Ефективне імпортозаміщення може бути чинником економічного зростання як через створення нових робочих місць, розвиток сучасних технологій виробництва і менеджменту, так і продукуванням прибутку, який може бути конвертований у інвестиції.

Для розвитку імпортозаміщуючих виробництв спочатку необхідно залучити іноземні чи національні інвестиції на підприємства, що виготовляють продукцію – замінник імпорту, запозичити іноземні технології або використати для її виготовлення вітчизняні. Результатом цих дій може бути наповнення імпортозамінниками внутрішнього ринку та їх експорт за межі країни.

Реалізація в Україні класичної моделі імпортозаміщення, яка ґрунтується лише на власних ресурсах і технологіях, у найближчій перспективі пов'язана з великими труднощами через втрату конкурентних позицій багатьма видами економічної діяльності. Іншою моделлю імпортозаміщення може бути імпортозаміщуюча індустріалізація, для реалізації якої необхідно активно залучати міжнародні компанії та прямі іноземні інвестиції транснаціональних корпорацій. Оскільки вирішальним у реалізації моделі індустріального імпортозаміщення вважається залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ), то держава повинна займатися поліпшенням іміджу України для потенційних інвесторів. До цього часу в міжнародному форматі Україна все ще залишається мало привабливою для потенційних інвесторів, а ПІІ характеризуються слабкою капіталізацією. Основними перешкодами для залучення ПІІ, життєво необхідних для модернізації економіки з огляду на обмеженість власних фінансових ресурсів, залишаються неефективне державне управління, невизначеність щодо виконання договорів та корупція.

Для розвитку імпортозаміщення в Україні особливого значення набуває реалізація ефективної промислової політики. Імпортозаміщення у промисловості потребує інноваційного розвитку економіки України, для чого необхідне, перш за все, належне фінансування науки і науково-технічних розробок (однак частка загальних асигнувань на наукову

діяльність у ВВП України незначна і становить лише 0.44 %). Інноваційному розвитку економіки має сприяти держава, створивши для цього цілісну систему стимулювання [11, с. 9].

Потребує вдосконалення й законодавча база, спрямована на стимулювання імпортозаміщуючого виробництва. Зокрема до Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність" необхідно внести такі зміни й доповнення:

- законодавчо визначити поняття "імпортозаміщуючі галузі";
- стимулювати суб'єктів господарювання, що забезпечують імпортозаміщення, податковими пільгами, податковими канікулами тощо;
- забезпечити доступ до пільгових кредитів із субсидуванням відсоткових ставок та надання державних гарантій;
- забезпечити пільговий режим експорту імпортозамінників.

Держава має покращувати інвестиційний клімат для залучення ПІ не лише у торгівлю, металургію, нерухомість і фінансове посередництво, як це відбувається нині, а передусім у машинобудування, зокрема у ті види діяльності, де ще існують сучасні наукові школи з високим рівнем інтелектуального капіталу для розробки інноваційних продуктів. При цьому необхідно враховувати досвід діяльності зарубіжних компаній у сфері інновацій. Нещодавно Організація економічного співробітництва та розвитку здійснила дослідження компаній-інноваторів із різних країн, зокрема було встановлено, що вони мають схожі характеристики. Для всіх країн імовірність інновацій є вищою у великих компаніях та тих, що мають вихід на міжнародні ринки. У більшості країн інноваційні розробки зазвичай здійснюються компаніям, які є членами об'єднання, зокрема ТНК [12].

Світовий досвід у сфері реалізації імпортозаміщення свідчить, що необхідно враховувати низку принципів, які можуть забезпечити успіх [13]. Один із базових передбачає застосування державної підтримки проектів імпортозаміщення. Форми цієї підтримки можуть бути різними: пряме субсидування з бюджету; зниження оподаткування для окремих підприємств, що впроваджують процес імпортозаміщення; використання різного рівня митних ставок залежно від ступеня готовності продукту: нижчі ставки на імпорт сировини, технологій, вищі – на імпорт готових товарів.

Імпортозаміщення повинно бути перехідним етапом, призначеним для прискореної модернізації виробництва. Після досягнення результатів на цьому етапі (у випадку обмеженого внутрішнього ринку та необхідності пошуку нових ринків) слід перейти до експортоорієнтованого розвитку.

Політику імпортозаміщення слід застосовувати в кількох найбільш важливих галузях, які мають певний рівень технологічної готовності та досить розвинену інфраструктуру. Відбирати проекти імпортозаміщення потрібно з урахуванням світової тенденції посилення міжнародної спеціалізації виробництва та за критерієм відповідності імпортозамі-

нюваних товарів світовому рівню антологічних товарів за основними технічними та економічними параметрами.

Аналіз структури імпорту в Україні, дозволяє оцінити основні напрями імпортозаміщення: заміна імпортованих енергетичних ресурсів; з огляду на значну частку імпорту у проміжному споживанні експортоорієнтованих виробництв, доцільною є заміна імпортової продукції виробничого призначення.

Перспективи імпортозаміщення в Україні пов'язані з подальшим розвитком експортоорієнтованих галузей, оскільки процес заміщення імпорту спрямований не лише на наповнення вітчизняними товарами внутрішнього ринку, а й на збільшення експорту. Отже, імпортозаміщуючі виробництва мають ґрунтуватись на використанні сучасних енергетичних та матеріалозберігаючих технологій, модернізації виробничого апарату, щоб продукувати конкурентоспроможні на світовому ринку товари, які будуть конкурентоспроможними і на внутрішньому ринку.

Можливості імпортозаміщення має харчова промисловість, адже останнім часом імпорту продуктів харчування зрівнявся з їх експортом, а у внутрішньому споживанні, за оцінками експертів, досягає близько третини (при граничному рівні економічної безпеки за цим показником не більше 25 %) [12, с. 9–10].

Для підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору держава повинна збільшити підтримку сільського господарства (дотації, кредитування, пільги), як це відбувається у багатьох європейських країнах. Крім того, необхідно вжити заходів для пом'якшення диспаритету цін на продукцію, що споживається і виробляється у цій галузі: адже після розпаду СРСР, руйнування системи сільськогосподарської кооперації, появи численних посередників ціна виробника відрізняється від кінцевої у 6–8 разів.

Багато невирішених проблем спостерігається у машинобудуванні, частка якого в загальному випуску промислової продукції менше 15 % (для порівняння, у Німеччині – 44 %, Угорщині – 49 %, Словенії – 36 %, Південній Кореї – 34 %, Росії – 20 %). Виробництво різних типів станків може вважатися галуззю імпортозаміщення, оскільки воно традиційно є експортоорієнтованим і має перспективи подальшого нарощування обсягів і зростання конкурентоспроможності. Можливо, для активізації цього процесу потрібні інституційні та організаційні інновації.

Щодо складної побутової техніки, то доки українське імпортозамінне виробництво не досягне такої ж або вищої якості цієї продукції порівняно із зарубіжними аналогами, недоцільно витрачати на це зусилля. Можливо, з метою набуття досвіду вітчизняними виробниками варто було б інтенсивно розвивати міжнародне науково-технічне співробітництво та прагнути приєднатись до міжнародних виробничих мереж, наприклад, у сфері розробки і випуску дешевих "народних" автомобілів.

Розвитку імпортозаміщення потребує хімічна галузь. Частка імпорту продукції хімічної промисловості у 2010 р. становила близько 17 % від загального обсягу імпорту. Виробництво конкурентоспроможної продукції потребує модернізації цієї галузі та переходу на енергозберігаючі технології.

Легка промисловість, продукцію якої Україна традиційно імпортувала, нині розвивається на основі використання толінгових схем. У разі вичерпання толінгового механізму підприємства галузі виготовлятимуть національну продукцію як альтернативу імпортній.

Імпортозалежність металургійної галузі може бути зменшена за рахунок зниження енерговитрат на виробництво продукції, які наразі у 3–5 разів перевищують цей показник у країнах Європи. Модернізація галузі з метою зниження енергомісткості сприятиме загальному зменшенню потреби в енергоносіях, що дуже важливо, коли країна є їх чистим імпортером.

Високий рівень імпортозалежності України у поєднанні з низькою конкурентоспроможністю більшості галузей формує ризики розвитку економіки у наступні роки. Тому проблема імпортозаміщення набуває особливої актуальності. Слід зазначити, що імпортозаміщення у промисловості тісно пов'язане з реалізацією моделі інноваційного розвитку та стимулюванням імпортозаміщуючого виробництва. Для України доцільніше використовувати не класичну модель імпортозаміщення, яка спирається лише на власні ресурси, а модель індустріального імпортозаміщення із залученням іноземного капіталу та можливостей ТНК. Реалізація цієї стратегії потребує кардинального покращення інвестиційного клімату в Україні, запровадження ефективної промислової політики, втілення в реальне економічне життя інноваційної моделі розвитку. Імпортозаміщення має перспективи практично в усіх експортоорієнтованих галузях національної економіки, де, крім того, необхідно вжити заходи щодо зниження енерго- та матеріаломісткості.

Стратегію імпортозаміщення доцільно поєднати з удосконаленням регулювання імпорту, митно-тарифної політики та політики підтримки експорту, зокрема імпортозаміщуючої продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Вплив кризи на основні сектори економіки та зовнішню торгівлю України* : наук.-аналіт. дослідження / НАН України; Ін-т економіч. прогнозування / наук. ред. В. М. Геєць, В. О. Точилін. — К., 1999.
2. *Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави*. Національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця, А. І. Даниленка, М. Г. Жулинського, Е. М. Лібанової, О. С. Онищенко. — К., 2009. — 687 с.
3. *Пріоритети національного економічного розвитку в контексті глобалізаційних викликів* : монографія у 2 ч. Ч. 2 / за ред. В. М. Гейця, А. А. Мазаракі. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. — 273 с.

4. Якубовський М. М. Реструктуризація промисловості як засіб подолання імпортової залежності економіки України [Електронний ресурс] / М. М. Якубовський // Національне господарство України: теорія та практика управління : зб. наук. праць. — К. : Ін-т економ. та прогноз. НАН України, 2011. — С. 100–112. — Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/NacGosp/index.html.
5. Якубовський М. М. Інноваційні проблеми посткризового розвитку промисловості: шляхи розв'язання / М. М. Якубовський // Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні : мат. IV Міжнар. бізнес-форуму (Київ, 24 березня 2011 р.) / відп. ред. А. А. Мазараки. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. — С. 180–182.
6. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку : монографія / [Кіндзерський Ю. В., Якубовський М. М., Галиця І. О. та ін.] ; за ред. Ю. В. Кіндзерського ; НАН України, Ін-т економіки та прогнозування. — К., 2009. — 928 с.
7. Сіденко В. Р. Потенціал економічного розвитку України в контексті європейської інтеграції / В. Р. Сіденко // Фінанси України. — 2007. — № 9. — С. 143–150.
8. Мельник Т. Регулирование импорта в условиях экономического кризиса // Журнал европейской экономики. — 2011. — Том 10 (№ 3). — С. 273–291.
9. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
10. Офіційне бюро статистики Організації Об'єднаних Націй з торгівлі та розвитку : [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.unctad.org/>.
11. Ткаченко В. Деякі положення сутності та змісту економічної безпеки держави / В. Ткаченко // Економіст. — 2008. — № 9. — С. 9–10.
12. Innovation in Firms: A Microeconomic Perspective – OECD, 2009. — Way of access : <http://www.oecd.org/science/innovationinsciencetechnologyandindustry/innovationinfirmsamicroeconomicperspective.htm>.
13. Пріоритети імпортозаміщення у стратегії модернізації промисловості України. Аналітична доповідь. — К. : НІСД, 2012. — С. 7–8.

Стаття надійшла до редакції 03.09.2012.

Мазараки А., Мельник Т. Импорт и перспективы импортозамещения в Украине. На основе анализа структуры и динамики импорта в экономике Украины обозначено его место в процессах воспроизводства, выявлены возможности развития внутреннего рынка. Обоснованы рекомендации по поводу импортозамещения в Украине.

Ключевые слова: импорт, импортозамещение, теневой импорт, импорт высокотехнологических товаров.

Mazaraki A., Melnyk T. Import and prospects of import substitution in Ukraine. Basing on the analysis of the structure and dynamics of imports in the economy of Ukraine was determined its place in the reproduction processes, were found out opportunities for the internal market growth. Were substantiated recommendations on import substitution in Ukraine.

Key words: import, import substitution, shadow import, imports of high-tech goods.